

Research Paper

Strategic Planning for the Development of the Tourism Industry With an Analytical Approach to Cross-Cutting Effects and Objectives – Actors (Case Study: Yasuj City)

Mohammad Mehdi Hasanzadeh: Phd Candidate in Geography and urban planning, Payam Noor university, Tehran, Iran.

Bijan Dadras*: Associate professor in Geography and urban planning, Payam Noor university, Tehran, Iran.

Esmael Aliakbari: Professor, Department of Geography and Urban Planning, Payam Noor University, Tehran, Iran

Mohsen Saghae: Associate professor in Geography and urban planning, Payam Noor university, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Received: 2021/09/12
Accepted: 2022/03/05
PP: 289-304

Use your device to scan and read the article online

Keywords: Strategic Planning, Tourism, Analytical Approach To The Goals Of The Actors, .Yasuj City

Abstract

The main purpose of this study is to formulate strategic planning for sustainable tourism development with a future research approach in Yasuj. The statistical population of the study is all managers, experts and specialists in the field of tourism and futures research; Sampling method and design will be purposeful sampling; And the statistical sample of the research will consist of 25 experts in the field related to tourism and nature tourism. Collecting data and information required in this study, a combination of different methods including Delphi method (panel of experts) and brainstorming (mental motivation) and analyzing the required data and information based on structural and futures research method (including MICMAC software) and Is a MACTOR. The results of the study show that from 55 identified indicators to study and their role in the development of sustainable tourism industry in Yasuj, 15 indicators were extracted as the foundation and main and key basis for sustainable tourism development in Yasuj. Therefore, these hybrid propellants, which show their ability to affect the whole system, include the development of nature tourism with numerical weight (8.84), credits of tourism and cultural heritage (9.91), development of political and security stability in the drawer (5.66), neighbors. South Persian Gulf (2.65), Health Town (3.7), Branding (6.72), Emotional Experiences of Tourists (Happiness, Love and Surprise) (3.01), Eco Museum (6.54), Private Sector (4.90), construction of local markets (6.90), display and appearance of urban bodies (9.20), design of tourist routes (2.14), development of infrastructure and Internet-based technologies (6.54), transportation network Regional (6.37) and comprehensive tourism plan (8.14). Also, in order to investigate the effectiveness of actors and to investigate the relationship between their convergence and divergence, the ground for improvement and development of Yasuj tourism industry was identified as 13 actors at the provincial level, 4 actors at the macro level and 2 actors at the intermediate scale.

Citation: Hasanzadeh, M.M., Dadras, B., Aliakbari, E., Saghae, M. (2024). **Strategic planning for the development of the tourism industry with an analytical approach to cross-cutting effects and objectives – actors (Case study: Yasuj city)**, *Journal of Research and Urban Planning*, 15(57), 289-304.
DOI: 10.30495/jupm.2022.28835.3977

Extended Abstract

Introduction

According to the United Nations, in 2015, more than 50% of the world's population lives in cities, and this trend will reach 60% by 2030. With the industrialization of human societies, the new schools of urban science believed that cities should be planned and designed from the perspective of pure engineering and the primacy of the machine over man, based on the rapid movement of change and transformation. This approach in urban communities led to the disintegration of cultural-historical identity and the disappearance of human and natural elements of cities. As a result of these acts, severe environmental pollution spread to the cities and citizens suffered from a variety of mental, emotional and physical illnesses. From the early 1970s, sparks of thought arose among urban scientists, and the first theories were proposed to correct this trend. Based on this, it can be said that the era of comprehensive and detailed plans, which only sought to expand machine life without considering human and natural indicators, has ended, and urban planning experts are looking for ideas that use the identity and rich indicators of the past as a way to improve Quality of life, preservation of natural, human beauties of cities and along with it the development of urban economy of communities. Tourism industry can be considered the only way to achieve sustainable development of cities and regions with tourism potential.

Namely socio-economic and environmental. Unfortunately, in planning and designing urban plans, this clean industry does not guarantee the future of cities, and this can be seen in the appearance of cities, urban furniture, squares, sidewalks, bicycle paths, cultural uses, urban green space, parks, toilets, museums, beaches. , Observed rivers, press kiosks, traditional bazaars and bazaars, shrines and historical sites. Accordingly, the development of the tourism industry, which economists consider the third dynamic and growing economic phenomenon after the oil and automotive industry. It is considered as the basic need of the country. Yasuj city in the southwest of Iran has the highest natural and human tourist attractions in this region of the country and with the globalization of urban tourism, we must adapt all development plans of this city based on sustainable tourism development.

Unfortunately, due to the lack of urban development strategy in Yasuj, we are witnessing the loss of natural attractions and cultural heritage in this city, which can lead to instability and non-viability of this city. Therefore, this study intends to protect the natural and human attractions and be able to lead the city's economy to sustainable development. Due to the digital revolution, the expansion of transportation and economic development in human societies has made the tourism industry one of the leading industries. Sustainable development in transformed human societies.

To be. The sustainable development of the tourism industry has created wealth, employment and prosperity in cities around the world and the Middle East. Iran tourism is ranked 5th in the world in terms of the number of registered world cultural heritage sites, natural attractions ranked 5th and the variety of handicrafts ranked 3rd in the world, and this increases the need for planning to develop the tourism industry in Iran.

Perhaps Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Provinces can be called the dream of a land of four seasons, every corner of which is a manifestation of the beautiful artist's creation. The city of Yasuj in southwestern Iran, as the capital of nature, has the highest attractions of natural and human tourism in this region of the country, and with the globalization of urban tourism, we must adapt all development plans of this city based on sustainable tourism development. The city has natural attractions and capacities such as caves, lagoons, springs, beautiful waterfalls, forests and mountains, has a very high potential and talent in attracting tourists. So that the improvement and development of the tourism industry in the "city of Yasuj" can have a tremendous impact on attracting tourists and this area in the Middle East to become one of the tourism centers to increase foreign exchange earnings for the country and the development of the province. Despite the existing capabilities and potentials of the tourism industry in the city of "Yasuj", the question arises with all the potential and capacity of tourism in the city of Yasuj "what factor or factors has caused this city with these various gifts in the tourism industry of economic growth, development and prosperity? Remain local and sustainable useless areas.

Perhaps Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Provinces can be called the dream of a land of four seasons, every corner of which is a manifestation of the beautiful artist's creation. The city of Yasuj in southwestern Iran, as the capital of nature, has the highest attractions of natural and human tourism in this region of the country, and with the globalization of urban tourism, we must adapt all development plans of this city based on sustainable tourism development. The city has natural attractions and capacities such as caves, lagoons, springs, beautiful waterfalls, forests and mountains, has a very high potential and talent in attracting tourists. So that the improvement and development of the tourism industry in the "city of Yasuj" can have a tremendous impact on attracting tourists and this area in the Middle East to become one of the tourism centers to increase foreign exchange earnings for the country and the development of the province. Despite the existing capabilities and potentials of the tourism industry in the city of "Yasuj", the question arises with all the potential and capacity of tourism in the city of Yasuj "what factor or factors has caused this city with these various gifts in the tourism industry of economic growth, development and prosperity? Remain local and sustainable useless areas.

Methodology

The main purpose of this study is to formulate strategic planning for sustainable tourism development with a future research approach in Yasuj. The statistical population of the study is all managers, experts and specialists in the field of tourism and futures research; Sampling method and design will be purposeful sampling; And the statistical sample of the research will consist of 25 experts in the field related to tourism and nature tourism. Gathering the data and information required in this study, a combination of different methods including Delphi method (panel of experts) and brainstorming (mental motivation) and analyzing the required data and information based on structural and futures research methods (including MICMAC software and Is a MACTOR.

Results and discussion

The results of the study show that from 55 identified indicators to study and their role in the development of sustainable tourism industry in Yasuj, 15 indicators were extracted as the foundation and main and key basis for sustainable tourism development in Yasuj. These hybrid propellants, which show their ability to affect the whole system, include the development of nature tourism with numerical weight (8.84), tourism and cultural heritage credits (9.91), the development of political and security stability in the drawer (5.66), the southern neighbors. Persian Gulf (2.65), Health Town (3.7), Branding (6.72), Emotional Experiences of Tourists (Happiness, Love and Surprise) (3.01), Eco Museum (6.54), Private Sector (4.90), construction of local markets (6.90), display and appearance of urban bodies (9.20), design of tourist routes (2.14), development of infrastructure and Internet-based technologies (6.54), regional transportation network (6/37) and the comprehensive tourism plan (8/14)

Conclusion

Based on the schematic structure of Yasuj Sustainable Development Model, the most functional and functional relationship with the mechanisms related to the process of sustainable tourism spatial development of Yasuj city between the private sector, budget and program organization, municipality and cultural heritage, tourism and handicrafts more than other sectors and institutions There is reciprocity. On the other hand, there is a structured relationship between nature tourism goals, the private sector and the southern neighbors of the Persian Gulf, and branding. In this regard, the convergence of goals shows that the city of Yasuj has a high potential and capacity in the field of tourism, and on the other hand, the Persian Gulf countries lack such potential and capacity that can be a source of attraction and linkage for tourists to the Persian Gulf; And this is achieved through the branding of the nature sector and the use of the capacity of the private sector.

مقاله پژوهشی

برنامه‌ریزی راهبردی توسعه صنعت گردشگری با رویکرد تحلیلی اثرات متقاطع و اهداف -

بازیگران (پژوهش موردی: شهر یاسوج)

محمد مهدی حسن زاده: دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه پیام نور تهران، ایران

بیژن دادرسی^۱: استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

اسماعیل علی اکبری: استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

محسن سقایی: استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>هدف اصلی پژوهش، تدوین برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری پایدار با رویکرد آینده‌پژوهی و سناریونویسی شهر یاسوج می‌باشد. نوع تحقیق در این پژوهش، روش تحلیل ساختاری است. جامعه آماری پژوهش، کلیه خبرگان، کارشناسان و مدیران اجرایی که در ارتباط با موضوع پژوهش تسلط و آشنایی کافی داشتند، می‌باشند. همچنین روش نمونه‌گیری، نمونه‌گیری هدفمند و تعداد ۲۵ نفر از خبرگان، کارشناسان، استادان دانشگاهی و مدیران اجرایی متخصص در موضوع مورد پژوهش، به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار اصلی تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات، نرم‌افزار آینده‌پژوهی (MICMAC) مبتنی بر تحلیل اثرات متقاطع و نرم‌افزار (MACTOR) مبتنی بر گزینش چندگانه موضوعات است. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که از ۵۵ شاخص شناسایی شده جهت بررسی و نقش آن‌ها در توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج، ۱۵ شاخص شامل توسعه طبیعت‌گردی با وزن عددی (۸/۸۴)، اعتبارات بخش گردشگری و میراث فرهنگی (۹/۹۱)، توسعه ثبات سیاسی و امنیتی کشور (۵/۶۶)، همسایگان جنوبی خلیج فارس (۲/۶۵)، شهرک سلامت (۳/۷)، برند سازی (۶/۷۲)، تجارب عاطفی گردشگران (شادی، عشق و غافلگیری) (۳/۰۱)، اکو موزه (۶/۵۴)، بخش خصوصی (۴/۹۰)، احداث بازارچه‌های محلی (۶/۹۰)، نما سازی و سیما سازی بدنه‌های شهری (۹/۲۰)، طراحی مسیرهای گردشگری (۲/۱۴)، توسعه زیرساخت‌ها و فناوری‌های اینترنت محور (۶/۵۴)، شبکه حمل‌ونقل منطقه‌ای (۶/۳۷) و طرح جامع گردشگری (۸/۱۴) است. همچنین جهت بررسی میزان تأثیرگذاری بازیگران و بررسی ارتباط همگرایی و واگرایی آن‌ها زمینه‌ساز بهبود و توسعه صنعت گردشگری شهر یاسوج، ۱۳ بازیگر در سطوح استانی و ۴ بازیگر در سطوح کلان و ۲ بازیگر در مقیاس بینابین شناسایی گردید که نتایج نشان می‌دهد که از بین ۱۹ سازمان و نهاد مورد هدف و درگیر با سازوکار با گردشگری پایدار شهر یاسوج، ۴ بخش استاندارد، برنامه‌ریزی و بودجه، شهرداری، میراث فرهنگی، گردشگری - صنایع دستی و بخش خصوصی بیشترین تأثیر را جهت امور و پیشبرد اهداف مربوط به توسعه پایدار گردشگری شهر یاسوج دارا هستند. در همین راستا، بیشترین ارتباط عملکردی و کارکردی بین بخش خصوصی با وزن عددی (۴/۳۳)، وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی (۴/۶۳)، شهرداری (۲/۹۹) و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی (۳/۶۸۷) وجود دارد.</p>	<p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۱۴ شماره صفحات: ۲۸۹-۳۰۴</p> <p>از دستگاه خود برای اسکن خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید</p> <p>واژه‌های کلیدی: برنامه‌ریزی راهبردی، گردشگری، رویکرد تحلیلی اهداف بازیگران، شهر یاسوج.</p>

استاد: حسن زاده، محمد مهدی، دادرسی، بیژن، علی اکبری، اسماعیل، سقایی، محسن (۱۴۰۰)، برنامه‌ریزی راهبردی توسعه صنعت گردشگری با رویکرد تحلیلی اثرات متقاطع و اهداف - بازیگران (پژوهش موردی: شهر یاسوج)، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۵ (۵۷)، ۲۸۹-۳۰۴.

DOI: 10.30495/jupm.2022.28835.3977

مقدمه

امروزه گردشگری و به تبع آن فعالیت طبیعت‌گردی، ۲/۵ برابر اوپک درآمد سالانه دارد (Grilli et al, 2021: 2) به طوری که حجم پولی که از سوی گردشگران جابجا می‌شود، طی یک سال حدود ۲/۵ برابر درآمد اوپک است و طبق آمار موجود حجم پولی که جابجا می‌شود، حدود ۲/۵ برابر درآمد سالانه کشورهای عضو اوپک از محل فروش نفت است (Font et al, 2021: 15) در این میان شورای جهانی گردشگری به همراه گروه اقتصادی آکسفورد در آخرین بررسی‌های سالانه خود نشان دادند که در سال ۲۰۲۰، درآمد بازار مسافرت و گردشگری جهان با رشد ۳/۵ درصدی همراه بوده است (Font et al, 2021: 15) به طوری که طی پنج سال گذشته، یک‌چهارم از مشاغل جدید در جهان توسط بازار گردشگری ایجاد شده است (Croes et al, 2020: 8) در همین راستا پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۲۲ سالانه بیش از ۶ میلیارد جهانگرد در سراسر جهان سفر کنند (WTO, 2010) امروزه با توجه درآمدزایی بسیار بالا از گردشگری و طبیعت‌گردی، فعالیت‌های گردشگری و طبیعت‌گردی در دنیا به‌عنوان یکی از سه صنعت پردرآمد جهان شناخته شده است (Grilli et al, 2021: 2) در دهه‌های اخیر، اهمیت گردشگری در سطح بین‌المللی هم‌اکنون از لحاظ تعداد گردشگران و هم‌اکنون از لحاظ درآمد ارزی همواره و به‌طور بی‌سابقه‌ای در حال افزایش بوده است (Thomas et al, 2005: 10)؛ و این در حالی است که کشور ایران که از لحاظ جاذبه‌های گردشگری جزء ده کشور اول جهان و هم‌اکنون از نظر تنوع گردشگری جزء ۵ کشور اول جهان است نتوانسته به درآمدزایی نسبتاً پایداری از راه فعالیت‌های گردشگری و طبیعت‌گردی برسد (Shams, et al, 2016: 10) حال آنکه امروزه شهرها با بهره‌مندی از انواع جاذبه‌ها و رویدادها و هم‌جواری با یک سری جاذبه‌های پیرامونی امکان تبدیل به یک مقصد گردشگر پذیر را دارا هستند (Eghlidi et al, 2021: 1) این موضوعات ضرورت توجه به صنعت گردشگری را جهت رساندن شهرها به توسعه پایدار را دو چندان می‌کند. صنعت گردشگری را شاید بتوان یگانه راه رسیدن به توسعه پایدار شهرهای و مناطق با پتانسیل گردشگری دانست. صنعتی که سه رکن اصلی توسعه پایدار یعنی اجتماعی اقتصادی و زیست‌محیطی را به نحو شایسته‌ای پوشش می‌دهد (Moons et al, 2020: 15) به طوری که فعالیت گردشگری، اگر به‌طور مطلوب برنامه‌ریزی شده باشد، می‌تواند ضمن حفاظت و مدیریت بهینه طبیعت، منفعت‌های اضافی برای جوامع بومی و اقتصاد محلی به همراه داشته باشد (Teymori et al, 2019: 34)؛ و همچنین باعث ایجاد و رونق سرمایه‌گذاری‌های کلان برای جوامع بومی در مناطق گردد (Hekmatni et al, 2020: 1) متأسفانه در برنامه‌ریزی و طراحی طرح‌های شهری به این صنعت پاک و متضمن آینده شهرها توجه نشده و این را می‌توان در سیما و منظر شهرها، میلان شهری، میدان‌ها، پیاده‌روها، مسیرهای دوچرخه‌سواری، کاربری فرهنگی و فضای سبز شهری، پارک‌ها، سرویس‌های بهداشتی، موزه‌ها، سواحل، رودخانه‌ها، کیوسک‌های مطبوعات، بازار و بازارچه‌های سنتی، اماکن تاریخی مشاهده نمود. بر این اساس توسعه صنعت گردشگری که اقتصاددانان آن را سومین پدیده اقتصادی پویا و رو به رشد پس از صنعت نفت و خودروسازی می‌دانند، به‌عنوان نیاز اساسی کشور مطرح می‌شود. از این‌رو، استان کهگیلویه و بویراحمد و به‌ویژه "شهر یاسوج" با جاذبه‌ها و ظرفیت‌های طبیعی همچون غارها، تالاب‌ها، چشمه‌ها، آبشارهای زیبا، جنگل‌ها و کوه‌ها، پتانسیل و استعداد بسیار بالایی در زمینه جذب گردشگر طبیعت‌محور دارد. به طوری که بهبود و توسعه صنعت گردشگری در "شهر یاسوج" می‌تواند تأثیر شگرفی در جذب گردشگران طبیعت‌گرد ایفا کند و این حوزه در منطقه خاورمیانه به یکی از قطب‌های طبیعت‌گردی قلمداد شود و باعث افزایش درآمد ارزی برای کشور و استان شود. با وجود قابلیت‌ها و پتانسیل‌های موجود صنعت گردشگری در "شهر یاسوج" این سؤال مطرح می‌گردد با این همه پتانسیل و ظرفیت گردشگری در شهر یاسوج "چه عامل یا عواملی باعث شده که این شهر با این مواهب گوناگون در صنعت گردشگری از رشد، توسعه و شکوفایی اقتصادی محلی و پایدار منطقه‌ای بی‌بهره بماند. لذا اختلاف ارقام در زمینه جذب گردشگر و همچنین میزان درآمدزایی از گردشگری نشان می‌دهد که صنعت گردشگری در ایران و همچنین مناطق مستعد طبیعت‌گردی به‌ویژه "شهر یاسوج" نیازمند یک برنامه‌ریزی راهبردی جامع با رویکرد آینده‌پژوهی و سناریونویسی برای بهبود صنعت گردشگری است. از آنجایی که بر اساس پیش‌بینی‌های سازمان جهانی گردشگری، آمار گردشگران در سال ۲۰۲۱ به بیش از ۶/۱ میلیارد نفر می‌رسد و درآمد حاصله از آن بیش از ۲ تریلیون دلار می‌رسد (WTO, 2021: 2) و همچنین به علت اینکه توسعه و بهبود صنعت طبیعت‌گردی تأثیر بالایی در پویایی اقتصاد جوامع محلی و توسعه پایدار منطقه‌ای، توسعه اجتماعی و فرهنگی و همچنین کاهش محرومیت جوامع محلی "شهر یاسوج" دارد، ضرورت دارد که به تدوین سند برنامه‌ریزی راهبردی صنعت گردشگری پایدار در "شهر یاسوج" بر اساس رویکرد آینده‌پژوهی و سناریونویسی اقدام گردد. بدین ترتیب پرسش‌های اصلی پژوهش عبارت است از:

- حیاتی‌ترین پیشران‌های کلیدی و مؤثر در جهت شکوفایی صنعت طبیعت‌گردی در شهرستان‌های بویراحمد - دنا و مارگون، کدام پیشران‌ها و استرسورهای کلیدی می‌باشند؟

- مطلوب‌ترین راهبرد جهت بهبود ساختار فضایی و توسعه صنعت

طبیعت‌گردی در شهرستان‌های بویراحمد - دنا و مارگون در افق بلندمدت مبتنی بر کدام راهبرد سازمان‌یافته خواهد بود؟

لذا با توجه به سؤالات پژوهش فرضیه پژوهش این شکل مطرح می‌گردد که:

- بین متغیر توسعه‌ی گردشگری شهری و رفاه اجتماعی و ابعاد آن (اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی، آموزشی و جمعیتی) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

در زمینه موضوع موردپژوهش مطالعاتی در مقیاس داخلی و خارجی انجام گرفته است که به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌شود: موسی پژوهان و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان "برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری شهری با رویکرد بازآفرینی فرهنگ مبنا در بافت تاریخی شهر رشت" به این نتیجه رسیده‌اند که بافت قدیم شهر رشت با وجود دارا بودن منابع فرهنگی درون خود، به دلیل ضعف زیرساخت‌های گردشگری فرهنگی و عدم خلاقیت در کاربست فرهنگ و هنر در فرایند بازآفرینی فرهنگ مبنا نتوانسته از این منابع محلی بهره جوید. در راستای بهره‌گیری از این ظرفیت‌ها، راهبردهای دارای اولویت به همراه سیاست‌های اجرایی و برنامه اقدامات به منظور فعال‌سازی این ظرفیت‌ها برای توسعه گردشگری فرهنگی در عین حفاظت فعال از هویت و میراث بافت، تدوین شدند. ایجاد جاذبه‌های گردشگری نو و متفاوت با احیای سنت‌های آیینی و بومی بافت و ارائه به گردشگران، بهسازی بناهای تاریخی با تزریق فعالیت‌های جاذب برای گردشگران و پیاده راه‌سازی محور دارای قابلیت بازار-خواهر و امام - زرجوب با اولویت‌ترین راهبردهای تدوین شده برای بازآفرینی فرهنگ مبنا از طریق گردشگری شهری در بافت قدیم شهر رشت محسوب می‌شوند. ده زاده و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان "تعیین پیشران‌های کلیدی موثر بر توسعه گردشگری با رویکرد آینده‌پژوهی (مطالعه موردی: شهرستان‌های استان مازندران)" به این نتیجه رسیده‌اند که؛ از میان پیشران‌های موردبررسی، متغیرهای بخش زیرساختی و خدماتی بیشترین تأثیر را بر توسعه طبیعت‌گردی مناطق مورد مطالعه و عوامل طبیعی کمترین درجه تأثیرگذاری را به خود اختصاص دادند. عزتی و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی با عنوان "توسعه طبیعت‌گردی پایدار بر اساس رویکرد منظر اکولوژی (نمونه موردی: پارک جنگلی نور)"، به بررسی راهبرد طبیعت‌گردی در پارک جنگلی نور پرداخته‌اند. نتایج حاصل از این پژوهش، تدوین نقشه راهبردی بر اساس اصول پایداری برای اکو پارک‌های جنگلی است که بر پایه چهار اصل کلی حفاظت، توسعه، آموزش، فرهنگ و دو عنوان فرعی توالی و مشارکت استوار است. یزدان‌شناس و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی با عنوان "تحلیل راهبردی توسعه گردشگری رود دره‌های منطقه یاسوج"، به این نتیجه رسیده‌اند که راهبردهای توسعه مطلوب گردشگری رود دره‌های یاسوج در بخش راهبردهای تدافعی قرار می‌گیرد که البته این نوع راهبردها مبتنی بر ترکیب نقاط ضعف و تهدیدهاست.

ولف (۲۰۱۷)، در پژوهشی با عنوان "گردشگری آبگرم آلمان تا سال ۲۰۳۰"، به این نتیجه رسیده است که جهت توسعه طبیعت‌گردی در منطقه گردشگری آبگرم آلمان نیاز به عوامل موردتوجه در تنظیم سناریوهای گردشگری آلمان از جمله بهبود شرایط اقتصادی، قوانین جدید اشتغال و مقررات دولت، شکل‌گیری طبقه‌ی متوسط، سیستم‌های بیمه‌ی اجتماعی توجه شود. مانوئل و همکاران (۲۰۱۷)، در پژوهشی با عنوان "نگرش ساکنان و اتخاذ رفتارهای طرفدار گردشگری در جزایر کیپ ورد" به این نتیجه رسیده‌اند که بین رفتار استقبال ساکنان از گردشگران و رفتارهای گردشگران رابطه معناداری وجود دارد؛ و برای رسیدن به منافع شخصی و اقتصادی در بحث گردشگری، نیازمند شناخت رفتارهای گردشگران و ساکنان مقصد گردشگری است. آنوار و همکاران (۲۰۲۰)، در پژوهشی با عنوان "بررسی آینده گردشگری در سال ۲۰۲۰ و فراتر از آن" به این نتیجه رسیده‌اند که، در آینده، صنعت گردشگری جهانی احتمالاً تحت تأثیر پنج عامل کلیدی، انسانی، جغرافیایی، اقتصادی، فن‌آوری و محیط‌زیست قرار خواهد گرفت. این عوامل به احتمال زیاد باعث می‌شود مدیران برای یافتن راه‌های جدید برای حفظ موقعیت خود در بازارهای جهانی استراتژی‌های مختلفی را در پیش بگیرند. هدف قرار دادن گردشگران آینده، شامل مجموعه‌ای از رویکردهای واکنش‌پذیر در میان طیف وسیعی از بازارها، سطوح بازار و محلات از جمله این استراتژی‌هاست. بسیاری از تغییرات ایجادشده توسط فن‌آوری‌های جدید هدایت می‌شوند که دوران گردشگری مجازی را معرفی می‌کند. صنعت گردشگری از لحاظ برنامه‌ریزی، نیاز به آزمایش و ادغام ایده‌ها و فن‌آوری‌های نوظهور و استفاده از استراتژی‌های مختلف بازاریابی برای ارائه‌ی گزینه‌های جدید کسب و کار دارد.

لغت گردشگری (Tourism) از کلمه Tour به معنای گشتن اخذ شده که ریشه در لغت لاتین Turns به معنای دور زدن، رفت و برگشت بین مبدأ و مقصد و چرخش دارد (Oxford, 1970: 189). این واژه از زبان یونانی به اسپانیایی و فرانسه و در نهایت به زبان انگلیسی راه یافته است (حیدری، ۱۳۸۷: ۹).

سازمان جهانی توریسم «WTO» مفهوم گردشگری را برای افرادی به کار می‌برد که مکانی را به مدت بیش از ۲۴ ساعت و کمتر از یک سال به قصد بازدید و تفریح ترک می‌کنند، به جز آن‌هایی که هنگام بازدید پولی را به دست می‌آورند (WTO, 1998: 40). در بعد جغرافیایی، گردشگری زمانی از فعالیت گذراندن اوقات فراغت یا تفریح که مستلزم غیبت شبانه از مکان مسکونی عادی است، تعریف می‌شود (رنجبر و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۷).

یکی از انواع گردشگری، طبیعت‌گردی است و طبیعت‌گردی نوعی از گردشگری روستایی است (Carlsen et al, 2001: 43). طبیعت‌گردی نوعی از گردشگری است که به مسافرت در مناطق طبیعی نسبتاً دست‌نخورده به‌منظور تحسین، مطالعه و لذت بردن از مناظر و گیاهان و جانوران وحشی آن در کنار کیفیات فرهنگی موجود در آن مربوط می‌شود (ارمغان، ۱۳۹۵: ۸۱).

در واقع طبیعت‌گردی، سفر مسئولانه به نواحی طبیعی که منجر به حفاظت از محیط‌زیست و بهبود رفاه جامعه محلی می‌شود، است (Yuan et al, 2008: 1). همچنین طبیعت‌گردی را می‌توان سفر به مناطق طبیعی تقریباً دست‌نخورده که به‌منظور مطالعه و کسب لذت انجام می‌شود، دانست (Wallarce et al, 1996: 844). در طبیعت‌گردی، گردشگران به دامن طبیعت می‌روند و به تماشای مناظر بی‌نظیر، گونه‌های گیاهی و جانوری می‌پردازند. این نکته را فراموش نکنید که صرفاً دیدار از محیط‌زیست و مناظر طبیعی مطرح نیست. آموزش و سوردسانی به جوامع محلی هم بسیار واجب است (Carlsen et al, 2000: 43).

طبیعت‌گردی پایدار، نیازهای زمان حال گردشگران و جوامع میزبان را فراهم می‌سازد و درعین حال فرصت‌ها را برای آینده، بسط و گسترش می‌دهد (WTO, 1998: 40). در طبیعت پایدار از منابع به‌گونه‌ای استفاده می‌شود که هم‌زمان با حفظ ارزش‌های فرهنگی، فرآیندهای اکولوژیکی، تنوع زیستی و سیستم‌های پشتیبان حیات، به نیازهای اقتصادی، اجتماعی و زیباشناختی پاسخ داده شود (Yuan et al, 2008: 1)؛ و علاوه بر حفظ ارزش‌های زیست‌محیطی منطقه در وضعیت موجود و آینده، زمینه را برای توسعه و شکوفایی سکونتگاه‌های شهری و روستایی فراهم کند. در واقع اصول گردشگری پایدار به حفاظت از محیط‌زیست، ارتقای معیشت و ارزش‌های جوامع محلی، حفاظت از فرهنگ بومی و میراث معنوی و زنده نگاه‌داشتن هنرهای سنتی و صنایع‌دستی اهمیت ویژه‌ای می‌دهد (Wallarce et al, 1996: 844).

مواد و روش تحقیق

نوع تحقیق در این پژوهش، ترکیبی از روش‌های کتابخانه‌ای، روش میدانی و تحلیل ساختاری است. جامعه آماری پژوهش، کلیه خبرگان، کارشناسان و مدیران اجرایی که در ارتباط با موضوع پژوهش از جمله گردشگری، گردشگری پایدار و طبیعت‌گردی تسلط و آشنایی کافی داشتند، می‌باشند. همچنین روش نمونه‌گیری، نمونه‌گیری هدفمند و تعداد ۲۵ نفر از خبرگان، کارشناسان، استادان دانشگاهی و مدیران اجرایی متخصص در موضوع مورد پژوهش، به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار اصلی تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات پژوهش، نرم‌افزار آینده‌پژوهی (MICMAC) مبتنی بر تحلیل اثرات متقاطع و نرم‌افزار (MACTOR) مبتنی بر گزینش چندگانه موضوعات است. در همین راستا، شاخص‌های پژوهش که مهم‌ترین اهداف و بازیگران کلیدی مؤثر و محتمل بر توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج بودند، از طریق تحلیل هنجاری اکتشافی و روش دلفی شناسایی و طبقه‌بندی شدند. لذا اهداف و بازیگران محتمل در ۸ بخش، ۵۱ هدف و ۱۹ بازیگر منطقه‌ای و کلان‌مبتنی بر تأثیرگذاری ارتباط چندجانبه بین بخش‌ها و نهادهای ساختار فضایی گردشگری شهر یاسوج، شناسایی، تنظیم و طبقه‌بندی شدند که مشتمل بر جدول شماره ۱ می‌باشند.

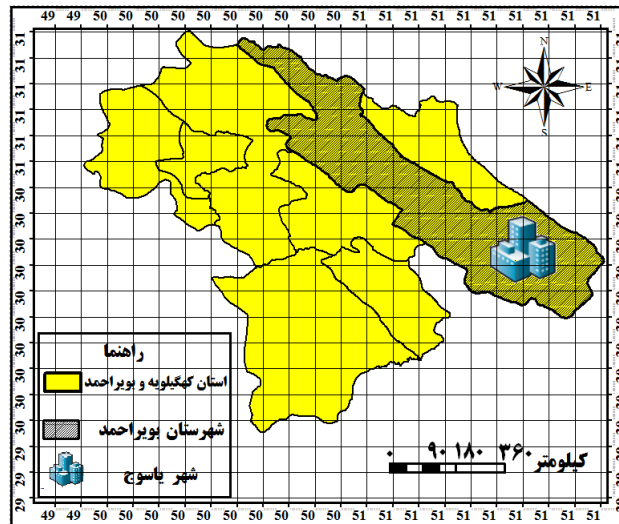
جدول ۱- اهداف و بازیگران کلیدی مؤثر و محتمل بر توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج

ساختار	طبقه	پیشران
اهداف	طبیعی	منابع آب- مناطق حفاظت‌شده - طبیعت‌گردی - ورزش‌های زمستانی- حاشیه رود بشار- آب‌وهوا- پارک جنگلی- آبشار یاسوج- تنگ گنج‌های- عبارات بخش گردشگری و میراث فرهنگی- بخش خصوصی- طرح جامع گردشگری- تسهیلات- وجود طرح‌های مشترک منطقه‌ای و ناحیه‌ای
	برنامه‌ریزی	در زمینه جذب گردشگر - مدیریت تخصصی - آثار ثبت‌شده جهانی و ملی- ایجاد واحد دیپلماسی گردشگری - توسعه ثبات سیاسی و امنیتی کشور- توسعه رشته‌های مرتبط دانشگاهی- همسایگان جنوبی خلیج فارس.
	زیرساختی و رفاهی	شهرک سلامت - شبکه حمل‌ونقل منطقه‌ای - شبکه بهداشت و درمان - ایجاد پارکینگ- اقامتگاه- توزیع امکانات- مراکز خرید- تله‌کابین.
	تبلیغات	برند سازی - تورهای گردشگری - رویدادهای فرهنگی و هنری و گردشگری.
	اجتماعی- فرهنگی	آموزش- تجارب عاطفی گردشگران (شادی، عشق و غافلگیری)- شناسایی رفتار گردشگران- میزان مهاجرت مرتبط با صنعت گردشگری- مراکز مواد غذایی- آکو موزه.
	اقتصادی	مناسب بودن هزینه‌ها- رقابت - صنایع‌دستی- بنگاه‌های محلی گردشگری- احداث بازارچه‌های محلی.
	کالبدی	ناماسازی و سیما سازی بدنه‌های شهری- زیست‌پذیری - بازسازی آثار گردشگری- طراحی مسیرهای گردشگری- شن‌ریزی و سنگفرش کردن معابر.
	فناوری	طراحی نقشه‌های مسیر- توسعه زیرساخت‌ها و فناوری‌های اینترنت محور- فضای مجازی- واقعیت افزوده (AR)
	بازیگران ملی و منطقه‌ای	-

منبع: مصاحبه با خبرگان، کارشناسان و مدیران اجرایی، ۱۴۰۰

محدوده مورد مطالعه

ياسوج یکی از شهرهای جنوبی ایران و مرکز استان کهگیلویه و بویراحمد است. در سرشماری سال، ۱۳۹۵ جمعیت این شهر ۱۳۴۵۳۲ برآورد گردیده است (شهرداری یاسوج، ۱۳۹۸)؛ که از نظر سلسله مراتبی کارکردی و عملکردی، دارای رتبه اول خدماتی و جمعیتی در استان می‌باشد.

شکل ۱- موقعیت فضایی شهر یاسوج

منبع: نگارنده، ۱۳۹۸

بحث و یافته‌های تحقیق

شناسایی شاخص‌های مؤثر بر واکاوی عوامل مؤثر بر توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج

به‌طور کلی جهت جمع‌بندی ادبیات و استخراج پیشران‌های کلیدی مؤثر بر توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج، شناسایی و طبقه‌بندی شاخص‌های مقدماتی مؤثر بر برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری شهر یاسوج با رویکرد توسعه پایدار گردشگری و رویکرد آینده‌پژوهی، ضرورتی انکارناپذیر است. در ابتدا برای شناسایی مهم‌ترین پیشران‌های مؤثر و محتمل در توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج، سه مرحله مهم و اساسی انجام گرفت. در مرحله اول، جهت استخراج شاخص‌های مقدماتی جهت توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج، از روش طوفان فکری یا به عبارت دیگر مصاحبه با کارشناسان، خبرگان و مدیران اجرایی استان و روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده گردید.

جدول ۲- مشخصات عوامل اولیه مؤثر توسعه صنعت گردشگری شهر یاسوج و طبقه‌بندی آن‌ها

منابع آب- مناطق حفاظت‌شده - طبیعت‌گردی - ورزش‌های زمستانی - حاشیه رود بشار- آب‌وهوا- پارک جنگلی- آبشار یاسوج- تنگ گنجه‌ای.	طبیعی
اعتبارات بخش گردشگری و میراث فرهنگی- بخش خصوصی- طرح جامع گردشگری- تسهیلات- وجود طرح‌های مشترک منطقه‌ای و ناحیه‌ای در زمینه جذب گردشگر - مدیریت تخصصی - آثار ثبت‌شده جهانی و ملی- ایجاد واحد دیپلماسی گردشگری - توسعه ثبات سیاسی و امنیتی کشور- توسعه رشته‌های مرتبط دانشگاهی- همسایگان جنوبی خلیج فارس.	برنامه‌ریزی
شهرک سلامت - شبکه حمل‌ونقل منطقه‌ای - شبکه بهداشت و درمان - ایجاد پارکینگ- اقامتگاه- توزیع امکانات- مراکز خرید- تله کابین.	زیرساختی و رفاهی
برند سازی - تورهای گردشگری - رویدادهای فرهنگی و هنری و گردشگری.	تبلیغات
آموزش- تجارب عاطفی گردشگران (شادی، عشق و غافلگیری)- شناسایی رفتار گردشگران- میزان مهاجرت مرتبط با صنعت گردشگری- مراکز مواد غذایی- آکو موزه.	اجتماعی- فرهنگی
مناسب بودن هزینه‌ها- رقابت - صنایع‌دستی- بنگاه‌های محلی گردشگری- احداث بازارچه‌های محلی.	اقتصادی
نماسازی و سیما سازی بدنه‌های شهری- زیست پذیری - بازسازی آثار گردشگری- طراحی مسیرهای گردشگری- شن‌ریزی و سنگفرش کردن معابر.	کالبدی
طراحی نقشه‌های مسیر- توسعه زیرساخت‌ها و فناوری‌های اینترنت محور- فضای مجازی- واقعیت افزوده (AR).	تکنولوژی

منبع: مصاحبه با خبرگان، کارشناسان و مدیران اجرایی استان، ۱۴۰۰

شناسایی پیشران‌های کلیدی و حیاتی مؤثر بر توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری پژوهش نشان می‌دهد که ابعاد ماتریس اولیه پیشران‌ها جهت تحقق توسعه پایدار گردشگری شهر یاسوج، (۵۱×۵۱)، است.

با توجه به خروجی به دست آمده از نرم‌افزار میک مک مبتنی بر تحلیل اثرات متقاطع، شاخص پرشدگی به دست آمده برای پیشران‌ها، با دوپار چرخش داده‌ای عدد ۷۵/۰۸ درصد است که این امر مؤید تأثیرگذاری زیاد پیشران‌ها بر یکدیگر است و کار آیی اطلاعات به دست آمده را از نظر خبرگان و کارشناسان نشان می‌دهد. لذا بر اساس نتایج حاصل از پژوهش، درجه پرشدگی ماتریس ۷۵/۰۸ درصد است که نشان از این مهم دارد که عوامل انتخاب شده در بیش از ۷۵ درصد موارد بر یکدیگر تأثیر گذاشته‌اند. از این رو، ۲۴/۹۱ درصد از کل روابط فاقد تأثیر (عدد صفر)، ۱۷/۶۴ درصد دارای وضعیت تأثیرگذاری (عدد ۱)، ۱۸/۲۲ دارای وضعیت تقویت‌کننده (عدد ۲)، ۳۵ درصد از روابط دارای وضعیت توانمند ساز (عدد ۳) و ۰/۱۹۲ درصد دارای وضعیت بالقوه هست. همچنین از ۱۰۰ درصد کل روابط، ۷۵ درصد از روابط دارای وضعیت اثرات متقاطع بودند. این نتایج بیانگر آن است که تعداد روابط با اثرگذاری زیاد نسبت به سایر روابط زیاد است و روابط با شدت کم، درصد کمتری را از مجموع روابط تشکیل داده است.

جدول ۳- ویژگی‌های عمومی ماتریس در توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج

ابعاد ماتریس	۵۱×۵۱	درصد
تکرار	۲	-
بدون تأثیر	۶۴۸	۲۴/۹۱
تأثیرگذار	۴۵۹	۱۷/۶۴
تقویت‌کننده	۵۷۷	۱۸/۲۲
توانمند ساز	۹۱۲	۳۵/۰۶
بالقوه	۵	۰/۱۹۲
جمع کل روابط	۲۶۰۱	۱۰۰
جمع اثرات	۱۹۵۳	۷۵/۰۸

منبع: پردازش آماری حاصل از مدل تحلیل اثرات متقاطع، ۱۴۰۰

از ۵۵ شاخص شناسایی شده جهت بررسی و نقش آن‌ها در توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج، ۱۵ شاخص به‌عنوان شالوده و مبنای اصلی و کلیدی جهت توسعه پایدار گردشگری شهر یاسوج انتخاب گردید. ۱۰ شاخص به‌عنوان شاخص‌های تنظیم‌کننده جهت متعادل‌سازی وضعیت توسعه پایدار گردشگری شهر یاسوج انتخاب شد. همچنین ۱۴ شاخص به‌عنوان شاخص‌های تأثیرگذار، ۷ شاخص به‌عنوان شاخص‌های مستقل و ۱۳ شاخص به‌عنوان شاخص‌های خودمختار شناسایی گردید.

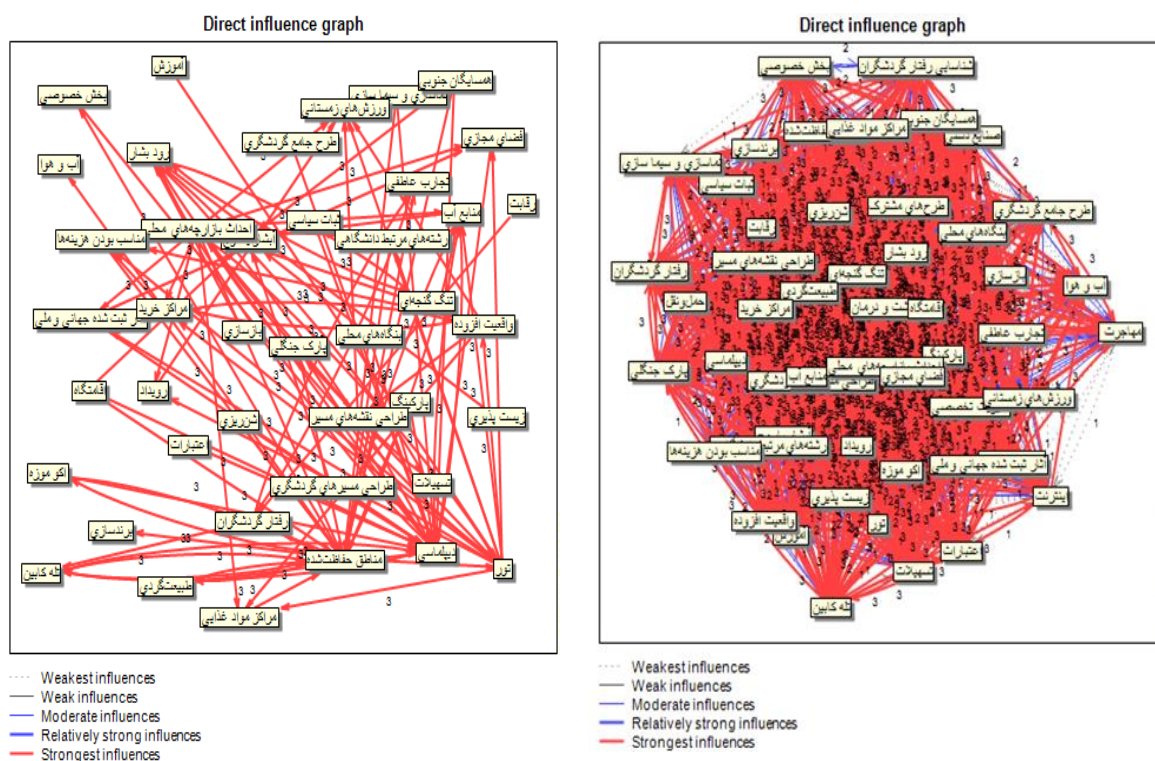
نقشه توزیع و پراکندگی پیشران‌هایی مؤثر در بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج، به شناسایی و طبقه‌بندی جایگاه هر یک از پیشران‌ها در محور اثرگذاری و اثرپذیری نمودار تحلیل اثرات متقاطع پیشران‌ها می‌پردازد. پیشران‌های ناحیه یک در نقشه توزیع و پراکندگی پیشران‌هایی مؤثر در بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج، پیشران‌های استراتژیک در بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج هستند، زیرا هم قابلیت کنترل توسط مدیران اجرایی و سیستم مدیریتی و هم بر افزایش توسعه پایدار گردشگری شهر یاسوج تأثیرگذاری قابل قبولی را دارند. لذا هر چه از انتهای ناحیه سه، به سمت انتهای ناحیه یک نقشه توزیع و پراکندگی پیشران‌ها مؤثر بر افزایش توسعه پایدار گردشگری شهر یاسوج نزدیک‌تر شویم، بر میزان اهمیت و استراتژیک بودن پیشران‌ها افزوده می‌شود. در ناحیه دوم نقشه توزیع و پراکندگی پیشران‌هایی مؤثر در بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج، پیشران‌های که تأثیر بسیار بالایی در بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج، ولی قابل کنترل نیستند، قرار دارند. چون این پیشران‌ها قابل کنترل و همچنین قابل تغییر توسط برنامه ریزان و مدیران اجرایی نیستند، نمی‌توان آن‌ها را پیشران‌های استراتژیک نام نهاد. در ناحیه سوم نقشه توزیع و پراکندگی پیشران‌هایی مؤثر بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج پیشران‌های قرار دارند که تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پایینی در افزایش توسعه پایدار گردشگری شهر یاسوج دارند. در ناحیه چهارم نقشه توزیع و پراکندگی پیشران‌ها، پیشران‌های که به دلیل وابستگی شدید به سایر پیشران‌ها خاصیت استراتژیک ندارند، قرار دارند. در این پیشران‌ها نقش تأثیرپذیری رویکرد غالب است، به طوری که این پیشران‌ها بیشتر نتیجه سایر پیشران‌ها است. همچنین پیشران‌های که در ناحیه مرکزی نقشه توزیع و پراکندگی پیشران‌ها قرار دارند، بیشتر نقش متعادل‌کننده سیستم فضایی و ارتباط فضایی دیگر پیشران‌ها را بر عهده دارند (شکل ۱).

پیشران‌ها	ردیف	ناحیه
تجارب عاطفی گردشگران (شادی، عشق و غافلگیری)-	۷	
اکو موزه.	۸	
بخش خصوصی	۹	
احداث بازارچه‌های محلی	۱۰	
نماسازی و سیما سازی بدنه‌های شهری	۱۱	
طراحی مسیرهای گردشگری	۱۲	
توسعه زیرساخت‌ها و فناوری‌های اینترنت محور	۱۳	
شبکه حمل‌ونقل منطقه‌ای	۱۴	
طرح جامع گردشگری	۱۵	

منبع: پردازش آماری حاصل از مدل تحلیل اثرات متقاطع، ۱۴۰۰

روابط فضایی شکل گرفته در ساختار فضایی بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج نشان می‌دهد که برای بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج، پیشران‌های مستقیم در پوشش ۱۰۰ درصد (شکل ۳)، شاخص‌های مانند توجه به سازوکارهای طبیعت‌گردی و جذب اعتبارات ملی برای توسعه صنعت گردشگری در استان و شهر یاسوج، مهم‌ترین پیشران‌های خالص تأثیرگذاری و تأثیرپذیری تشکیل‌دهنده در بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج هستند. همچنین در پوشش ۵۰ درصد پیشران‌های مانند، برند سازی و شهرک سلامت (شکل ۳) و در پوشش ۱۰ درصد پیشران‌های مانند طرح جامع گردشگری نقش چشم‌گیری در بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج را دارا می‌باشند.

شکل ۳- تأثیرگذاری مستقیم پیشران‌ها با پوشش ۱۰۰ درصد و روابط
شکل ۴- تأثیرگذاری مستقیم پیشران‌ها با پوشش ۱۰ درصد و روابط بین آن‌ها

نتایج برگرفته از تحلیل اثرات متقاطع مبتنی بر ماتریس MDI و MII، نشان می‌دهد در بین پیشران‌های تأثیرگذار، بیشترین میزان و شدت خالص تأثیرگذاری و تأثیرپذیری به ترتیب مربوط به پیشران اعتبارات بخش گردشگری و میراث فرهنگی با خالص اثرگذاری عددی ۵۶ و همچنین کمترین میزان خالص اثرگذاری مستقیم مربوط به پیشران طرح‌های مشترک منطقه‌ای و ناحیه‌ای با شدت اثرگذاری عددی ۱۱- است.

جدول ۶- فهرست عاملین برتر با بیشترین میزان اثرگذاری جهت بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج

طبقه‌بندی	پیشران	تأثیرگذاری (مستقیم)	تأثیرپذیری (مستقیم)	خالص اثرگذاری (تست = ۱۰۰)
پیشران‌های تأثیرگذار	طبیعت گردی	۱۱۲	۶۲	۵۰
	اعتبارات بخش گردشگری و میراث فرهنگی	۱۳۲	۷۶	۵۶
	توسعه ثبات سیاسی و امنیتی کشور	۸۶	۵۴	۳۲
	همسایگان جنوبی خلیج فارس	۸۷	۷۲	۱۵
	شهرک سلامت	۹۰	۶۹	۲۱
	برند سازی	۱۰۳	۶۵	۳۸
	تجارب عاطفی گردشگران (شادی، عشق و غافلگیری)-	۱۰۰	۸۳	۱۷
	اکو موزه.	۱۱۷	۸۰	۳۷
	بخش خصوصی	۹۱	۶۴	۲۷
	احداث بازارچه‌های محلی	۱۰۹	۷۰	۳۹
	نماسازی و سیما سازی بدنه‌های شهری	۱۰۳	۵۱	۵۲
	طراحی مسیرهای گردشگری	۹۷	۸۳	۱۴
	توسعه زیرساخت‌ها و فناوری‌های اینترنت محور	۸۵	۴۸	۳۷
	شبکه حمل‌ونقل منطقه‌ای	۹۸	۶۲	۳۶
	طرح جامع گردشگری	۹۷	۵۱	۴۶
	پارک جنگلی	۱۲۱	۹۴	۲۷
	آبشار یاسوج	۹۹	۱۰۱	۲
	وجود طرح‌های مشترک منطقه‌ای و ناحیه‌ای	۹۶	۱۰۷	-۱۱
	مدیریت تخصصی	۹۹	۹۹	۰
	تله‌کابین	۱۰۱	۹۵	۶
صنایع دستی	۱۲۲	۱۰۹	۱۳	

منبع: پردازش آماری حاصل از مدل تحلیل اثرات متقاطع، ۱۴۰۰

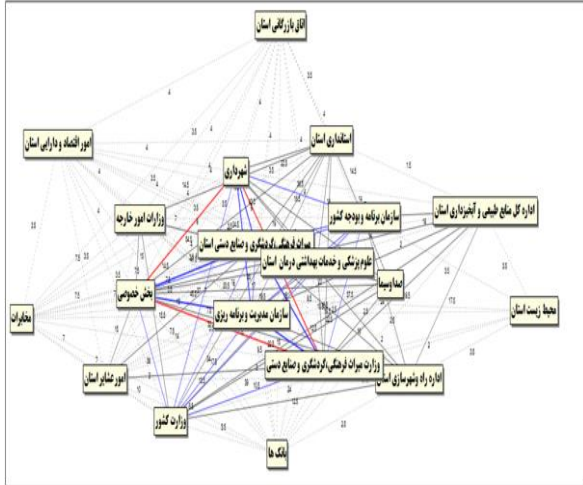
پایداری و ناپایداری سیستم فضایی بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج

نحوه پراکنش پیشران‌ها در نقشه توزیع و پراکندگی پیشران‌هایی مؤثر بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج منطق، بیانگر میزان پایداری و ناپایداری آن‌ها خواهد بود. لذا اگر پیشران‌ها به صورت متمرکز تک‌هسته‌ای در نقشه توزیع و پراکندگی پیشران‌ها توزیع شده باشند، سیستم پایدار و متعادل خواهد بود؛ و حالت متمرکز بودن پیشران‌ها در سیستم، نشان‌دهنده ثبات پیشران‌های تأثیرگذار و تداوم تأثیرگذاری آن‌ها بر سایر پیشران‌ها است. ولی اگر پیشران‌ها از سمت محور مختصات به انتهای نمودار یا در اطراف آن توزیع شده باشند، نشان‌دهنده ناپایداری سیستم است. از این رو آنچه از وضعیت صفحه پراکندگی پیشران‌ها مؤثر بر وضعیت سیستمی بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج می‌توان فهمید، وضعیت ناپایداری سیستم است. به طوری که بیشتر پیشران‌ها در اطراف محور قطری نمودار (قرمز و مشکی) پراکنده شده‌اند، به غیر از چند عامل محدود که نشان می‌دهند دارای تأثیرگذاری بالایی در سیستم هستند، بقیه پیشران‌ها از وضعیت تقریباً مشابهی نسبت به یکدیگر برخوردارند. از این رو پیشران‌های شناسایی شده بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج در افق زمانی کوتاه‌مدت (۵ تا ۱۰ سال) ثابت خواهند بود و در صورت برنامه‌ریزی مناسب و مطلوب بر اساس پیشران‌های شناسایی شده، زمینه بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج فراهم می‌شود. لذا در افق زمانی بلندمدت (بیشتر از ۱۰ سال) جهت بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج نیاز به پالایش دوباره پیشران‌های کلیدی و همچنین شناسایی پیشران‌های استراتژیک خواهیم بود. لذا پیشران‌های کلیدی استخراج شده، در افق زمانی بلندمدت نیاز به بازنگری و توزیع خواهند داشت.

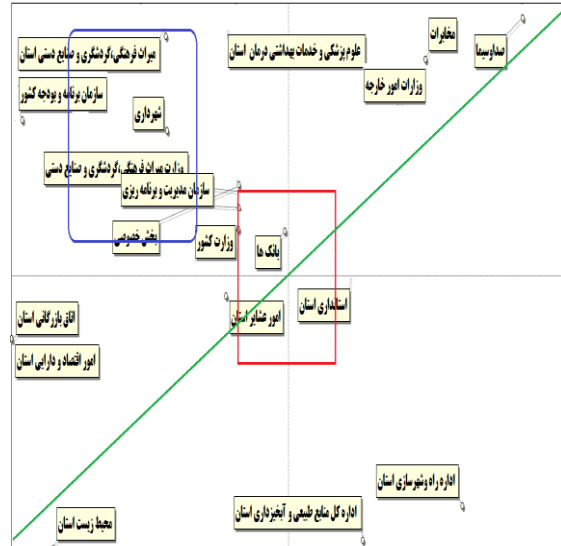

بهره‌وری بالا شناسایی و جهت انجام مطالعات کارشناسی دقیق و تخصیص اعتبار مورد نیاز در اختیار بخش برنامه‌ریزی و بودجه از جمله وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی و همچنین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی قرار بگیرد. در مرحله بعد نیاز هست که از ظرفیت بخش خصوصی جهت توسعه پایدار گردشگری استفاده کرد. در واقع نباید انتظار داشته باشیم که بخش دولتی یکه‌تاز در عرصه گردشگری اقدام کند و در این عرصه به‌تنهایی میدان‌داری کند. در واقع، کشورهایی که موفق شده‌اند در حوزه‌ی گردشگری به توفیق برسند، بخش دولتی و خصوصی با کمک همدیگر توانسته‌اند که در این حوزه موفق باشند و به‌عنوان مکمل همدیگر عمل کنند. لذا حضور فعال بخش خصوصی در گردشگری می‌تواند موتور محرکه صنعت گردشگری باشد.

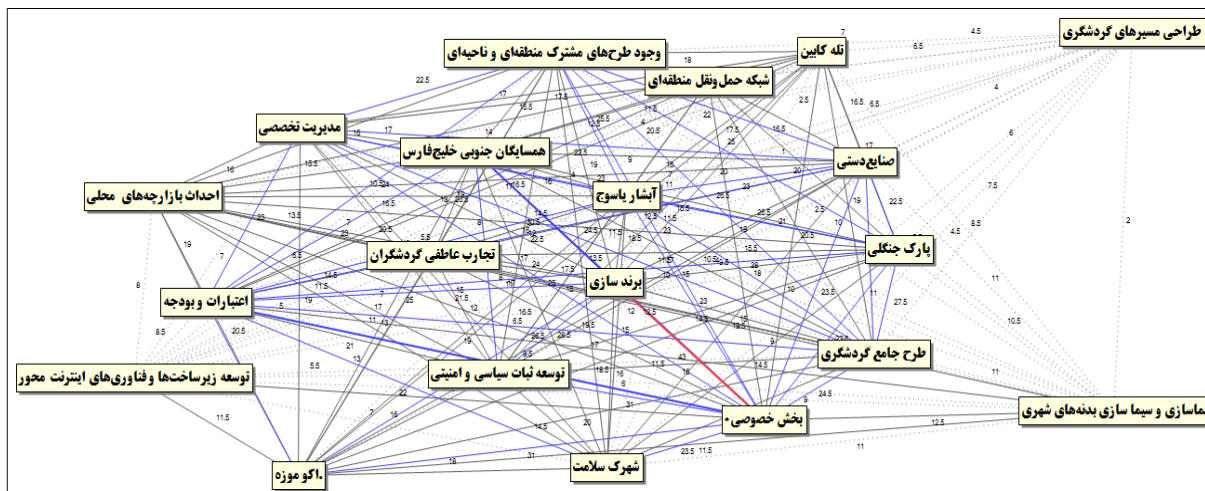

شکل ۷- تأثیرگذاری ارتباط چندجانبه بین بخش‌ها و نهادهای ساختار فضایی گردشگری شهر یاسوج

شکل ۶- بخش‌ها و نهادهای درگیر با ساختار فضایی گردشگری استان کهگیلویه و بویراحمد

تأثیرگذاری ارتباط چندجانبه بین اهداف و بازیگران ساختار فضایی گردشگری شهر یاسوج نشان می‌دهد که بین اهداف طبیعت‌گردی، بخش خصوصی و همسایگان جنوبی خلیج فارس و برند سازی ارتباط ساختار یافته‌ای وجود دارد. در همین راستا، همگرایی اهداف نشان می‌دهد که شهر یاسوج پتانسیل و ظرفیت بالایی در زمینه گردشگری دارد و از سوی دیگر کشورهای حاشیه خلیج فارس فاقد چنین پتانسیل و ظرفیتی هستند. از این رو ساختار فضایی گردشگری شهر یاسوج می‌تواند منبع جذابیت زایی و پیوند زایی جهت ورود گردشگران کشورهای حاشیه خلیج فارس باشد؛ و این مهم در سایه برند سازی بخش طبیعت‌گردی و استفاده از ظرفیت بخش خصوصی حاصل می‌گردد.

شکل ۸- تأثیرگذاری ارتباط چندجانبه بین اهداف برتر ساختار فضایی گردشگری شهر یاسوج

تحلیل نهایی مدل‌سازی معادلات ساختاری توسعه گردشگری پایدار شهر یاسوج

جهت ارائه یک مدل تجربی از توسعه گردشگری شهر یاسوج و تأثیر آن بر رفاه اجتماعی و ابعاد آن (اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی، آموزشی و جمعیتی) با استفاده از نرم‌افزار AMOS، ابتدا ۶ مدل تحلیل عامل تأییدی (CAF)، مرتبه اول مربوط به شاخص‌های پژوهش ترسیم شد و در ادامه مدل‌های مذکور اعتبار سنجی شده‌اند (جدول ۱۰). نتایج حاصل از برازش مدل نشان می‌دهد که مقدار R برابر است با ۰/۹۲۳ که به همبستگی ساده بین دو متغیر اشاره دارد و به عبارتی شدت همبستگی بین دو متغیر را نشان می‌دهد. همان‌طور که از مقدار R (همبستگی پیرسون بین دو متغیر) نمایان است، بین دو متغیر توسعه گردشگری شهر یاسوج و تأثیر آن بر رفاه اجتماعی، همبستگی در حد خیلی قوی وجود دارد. در این مثال متغیر توسعه گردشگری می‌تواند ۰/۸۵ درصد از تغییرات متغیر رفاه اجتماعی را تبیین کند که در واقع مقدار چشم‌گیری است.

جدول ۹- میزان تبیین تغییرات متغیر وابسته به وسیله شاخص‌ها

تیین	ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تبیین	ضریب تبیین تصحیح شده	اشتباه معیار
اعداد	۰/۹۲۳	۰/۸۵۱	۰/۸۶۳	۰/۳۱۲۲

معناداری آماری مدل رگرسیون در جدول (۱۱)، نشان می‌دهد که چنانچه میزان به دست آمده کمتر از ۰/۰۵ باشد می‌توان نتیجه گرفت که مدل به کاررفته، پیش‌بینی کننده خوبی برای متغیر رفاه اجتماعی است. میزان معناداری کمتر از میزان ۰/۰۵ است که بیان‌گر این است که مدل رگرسیونی معنادار است.

جدول ۱۰- تحلیل واریانس مدل رگرسیونی پژوهش

سطح معناداری	کمیت F	میانگین مربعات	درجه آزادی	جمع مربعات	تحلیل واریانس
۰/۰۰۰	۲۰۹۰/۳۲۰	۱۹۹/۳۴۲	۱	۱۹۹/۳۴۲	اثر رگرسیونی
		۰/۰۹۵	۳۸۱	۳۶/۳۳۴	باقیمانده

نتایج نهایی اجرای مدل، حاکی از مناسب بودن مدل مفهومی پژوهش و معناداری تحلیل عاملی مرتبه اول داده‌های رفاه اجتماعی و ابعاد آن (اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی، آموزشی و جمعیتی) است. در واقع، تمامی سوالات متغیر برون‌سپاری از بار عاملی بالاتر از ۰/۳ می‌باشند که از مقادیر مورد قبولی برخوردارند و برای توسعه گردشگری شهر یاسوج و تأثیر آن بر رفاه اجتماعی، شاخص‌های مناسبی محسوب می‌شوند. مقدار خروجی (χ^2) به (df) در تمام شاخص‌ها کمتر از ۳ می‌باشد که مقدار مناسبی است. همچنین خروجی میزان RMSEA که کمتر از ۰/۰۸ می‌باشد، نشان‌دهنده این است که مدل از برازش مناسب‌تری برخوردار است. همان‌طور که در جدول ۱۰ مشاهده می‌شود وضعیت کلیه‌ی معیارهای برآورد شده با مقادیر مطلوب همخوانی مناسبی داشته و در مجموع می‌توان چنین‌عنوان کرد که شش مدل اندازه‌گیری ترسیم‌شده شرایط و اعتبار لازم را برای طراحی مدل نهایی، توسعه گردشگری شهر یاسوج و تأثیر آن بر رفاه اجتماعی را دارا می‌باشند.

جدول ۱۱- شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل اندازه‌گیری متغیرهای وابسته پژوهش

شاخص	CMIN	DF	CMIN/ D ^۲	CFI	RMSEA ^۱	HOELTER ^۱
رفاه اجتماعی	۸۸/۰۱۲	۴۰	۲/۱۵۶	۰/۹۴	۰/۰۷۵	۱۳۱
رفاه اقتصادی	۷۱/۲۵	۲۸	۲/۵۴	۰/۹۳	۰/۰۸۱	۱۱۷
رفاه زیستی	۳۷/۱۰	۱۶	۱/۷۹	۰/۹۴	۰/۰۶۳	۱۸۱
رفاه حقوقی	۴۱/۶۵	۱۴	۳/۱۰	۰/۹۳	۰/۰۶۱	۱۰۹
رفاه آموزشی	۶۳/۴۲	۳۱	۲/۴۰	۰/۹۴	۰/۰۷۹	۱۴۲
رفاه جمعیتی	۵۰/۲۳۷	۱۳	۳/۵۸	۰/۹۶	۰/۰۸۱	۹۶

۱. شاخص هلتر

۲. ریشه میانگین مربعات خطای برآورد

۳. کای اسکوتر نسی

شاخص	CMIN	DF	CMIN/ D ^۲	CFI	RMSEA ^۱	HOELTER ^۱
مقادیر پیشنهادی	-	-	<۵	>۰/۹	<۰/۰۸	>۷۵
شاخص	IFI ^۵	RFI ^۴	NFI ^۳	P-R ^۲	بار عاملی	P ^۱
رفاه اجتماعی	۰/۹۲	۰/۹۳	۰/۹	۰/۷۲۰	۰/۶۵	۰/۰۰۱
رفاه اقتصادی	۰/۹۱	۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۶۲۰	۰/۶۷	۰/۰۰۰
رفاه زیستی	۰/۹۴	۰/۹۵	۰/۹۰	۰/۵۷۱	۰/۵۵	۰/۰۰۰
رفاه حقوقی	۰/۹۴	۰/۹۳	۰/۹۲	۰/۶۶۶	۰/۲۸	۰/۰۰۰
رفاه آموزشی	۰/۹۵	۰/۹۲	۰/۹۳	۰/۵۰۰	۰/۳۴	۰/۰۰۰
رفاه جمعیتی	۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۹۳	۰/۱۰۱	۰/۵۰	۰/۰۰۰
مقادیر پیشنهادی	۰-۱	>۰/۹	>۰/۹	۰-۱	-	<۰/۰۵

در بخش مدل‌سازی معادلات ساختاری، بررسی بخش اندازه‌گیری مدل نشان می‌دهد که بار عاملی همه متغیرهای آشکار پژوهش در سطح قابل قبولی بوده است؛ بنابراین اعتبار سازه‌ای متغیرهای تحقیق تأیید شده و متغیرهای مربوط به شش متغیر به‌خوبی گویه‌های پژوهش را اندازه‌گیری کرده‌اند. بررسی وضعیت برازش مدل نهایی با معیارهای پیشنهادی نشان می‌دهد، مدل برازش شده از اعتبار و دقت لازم برخوردار بوده و توانسته است آثار ساختاری - کارکردی پژوهش را در توسعه گردشگری شهر یاسوج تبیین نماید؛ در نتیجه فرضیه پژوهش مبنی بر توسعه گردشگری شهر یاسوج و تأثیر آن بر رفاه اجتماعی و ابعاد آن (اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی، آموزشی و جمعیتی) تأیید می‌شود.

جدول ۱۲- شاخص‌های برازش مدل معادلات ساختاری

شاخص	CMIN	DF	CMIN/ D	CFI	RMSEA	HOELTER
توسعه گردشگری یاسوج	۶۵۹۳/۲۲۰	۱۷۶۲	۳/۲۲۵	۰/۹۲	۰/۰۷۸	۱۴۶
مقادیر پیشنهادی	-	-	<۵	>۰/۹	<۰/۰۸	>۷۵
شاخص	IFI	RFI	NFI	P-R	P	
توسعه گردشگری یاسوج	۰/۹۳	۰/۹۲	۰/۹۴	۰/۶۵۸	۰/۰۰۰	
مقادیر پیشنهادی	۱-۰	>۰/۹	>۰/۹	۱-۰	<۰/۰۵	

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

نتایج حاصل از تحلیل ماتریس اثرگذاری و اثرپذیری غیرمستقیم پیشران‌ها مؤثر در بهبود و توسعه صنعت گردشگری پایدار شهر یاسوج نشان می‌دهد که تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پیشران‌های از جمله توسعه طبیعت‌گردی با وزن عددی (۸/۸۴)، اعتبارات بخش گردشگری و میراث فرهنگی (۹/۹۱)، توسعه ثبات سیاسی و امنیتی کشور (۵/۶۶)، همسایگان جنوبی خلیج فارس (۲/۶۵)، شهرک سلامت (۳/۷۷)، برند سازی (۶/۷۲)، تجارب عاطفی گردشگران (شادی، عشق و غافلگیری) (۳/۰۱)، اکو موزه (۶/۵۴)، بخش خصوصی (۴/۹۰)، احداث بازارچه‌های محلی (۶/۹۰)، نامسازی و سیما سازی بدنه‌های شهری (۹/۲۰)، طراحی مسیرهای گردشگری (۲/۱۴)، توسعه زیرساخت‌ها و فناوری‌های اینترنت محور (۶/۵۴)، شبکه حمل‌ونقل منطقه‌ای (۶/۳۷) و طرح جامع گردشگری (۸/۱۴) بسیار بالاست و هر تغییر کوچکی بر روی این متغیرها باعث تغییرات اساسی در بهبود و توسعه پایدار گردشگری شهر یاسوج می‌شود. از سوی دیگر نتایج پژوهش نشان داد که آنچه مسئله گردشگری پایدار شهر یاسوج را پیچیده ساخته است، تعداد بازیگران مؤثر و ذینفع در آن می‌باشد. اگرچه امکان تقلیل تعداد بالای بازیگران به چند بازیگر اصلی و قدرتمند وجود دارد، اما نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که بازیگران بیشتری از طریق ساختار شبه ریاضی وارد میدان همگرایی شود تا مشخص شود کدام بازیگران با سطوح کمتری از نقش خود می‌توانند جهت توسعه و بهبود گردشگری پایدار شهر یاسوج اقدام کنند. بر این اساس تأثیرگذاری ۱۳ بازیگر در سطوح استانی، ۴ بازیگر در سطوح کلان و ۲ بازیگر در مقیاس بینابین جهت بررسی میزان تأثیرگذاری آن‌ها و بررسی ارتباط همگرایی و واگرایی آن‌ها برای بهبود و توسعه صنعت

۱. سطح معناداری

۲. نسبت صرفه جویی

۳. شاخص برازش هنجار شده

۴. شاخص پرازش نسبی

۵. شاخص پرازش فزاینده

گردشگری شهر یاسوج واضح گردید. لذا بر اساس ساختار شماتیک الگوی توسعه پایدار شهر یاسوج، بیشترین ارتباط عملکردی و کارکردی در ارتباط با سازوکارهای مربوط به فرایند توسعه فضایی گردشگری پایدار شهر یاسوج بین بخش خصوصی، سازمان برنامه‌بودجه، شهرداری و میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی بیشتر از دیگر بخش‌ها و نهادها ارتباط متقابل وجود دارد. از سوی دیگر، بین اهداف طبیعت‌گردی، بخش خصوصی و همسایگان جنوبی خلیج فارس و برند سازی ارتباط ساختاریافته‌ای وجود دارد. در همین راستا، همگرایی اهداف نشان می‌دهد که شهر یاسوج پتانسیل و ظرفیت بالای در زمینه گردشگری دارد و از سوی دیگر کشورهای حاشیه خلیج فارس فاقد چنین پتانسیل و ظرفیتی هستند که می‌تواند منبع جذابیت زایی و پیوند زایی جهت ورود گردشگران کشورهای حاشیه خلیج فارس باشد؛ و این مهم در سایه برند سازی بخش طبیعت‌گردی و استفاده از ظرفیت بخش خصوصی حاصل می‌گردد. همچنین جهت ارائه یک مدل تجربی از توسعه گردشگری شهر یاسوج و تأثیر آن بر رفاه اجتماعی و ابعاد آن (اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی، آموزشی و جمعیتی) که با استفاده از ۶ متغیر به صورت تحلیل عامل تأییدی (CAF)، بررسی شد؛ نتایج نشان می‌دهد که، بین شاخص‌های رفاه اجتماعی و ابعاد آن (اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی، آموزشی و جمعیتی) با توسعه گردشگری شهر یاسوج رابطه مستقیم وجود دارد. در بین این شاخص‌ها، شاخص حوزه اقتصادی با ضریب تأثیر ۰/۶۷۰، اثرگذاری و قدرت تبیین بیشتری نسبت به بقیه ابعاد بررسی شده در پیش‌بینی توسعه گردشگری شهر یاسوج دارد. شاخص‌های رفاه اجتماعی، رفاه زیستی، رفاه جمعیتی، رفاه آموزشی و رفاه حقوقی به ترتیب با ضرایب ۰/۶۵۰، ۰/۵۵۰، ۰/۵۰، ۰/۳۴ و ۰/۲۸، در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار دادند.

نتایج حاصل شده با یافته‌های میری و همکاران (۱۳۹۹) در ارتباط با منطقه‌ی سیستان مبتنی بر شاخص‌های (ایجاد تأسیسات زیربنایی و خدمات رفاهی، سرمایه‌گذاری در بخش حمل‌ونقل و تقویت حمل‌ونقل منطقه‌ای، معرفی امکانات و جاذبه‌ها، اعتبارات، توسعه ثبات سیاسی و امنیتی کشور همسایگان جنوبی خلیج فارس) نسبتاً همسو می‌باشد. از سوی دیگر نتایج حاصل شده با یافته‌های نصر (۱۳۹۸) در ارتباط با کلان‌شهر شیراز مبتنی بر شاخص‌های (منابع آب، تبلیغات، مدیریت محلی، آثار تاریخی، امنیت غذایی، امنیت، سیاست‌های کلان ملی در حوزه گردشگری و مشارکت شهروندان)؛ اسدی (۱۴۰۰) در ارتباط با کلان‌شهر تبریز مبتنی بر شاخص‌های (خصوصی‌سازی، خدمات، گردشگری سلامت، ایجاد هماهنگی و یکپارچگی بین دستگاه‌های ذی‌ربط در امور گردشگری سلامت و وضعیت درمانی)؛ در یک راستا نیست.

پیشنهادها

- اتصال شهر یاسوج به آزادراه تهران_اصفهان_شیراز جهت معرفی شهر یاسوج به مسیرهای برنامه‌ریزی شده برای گردشگران داخلی و خارجی. توسعه و ایجاد اکو موزه عشایری و روستایی در روستاهای واقع در حوزه نفوذ شهر یاسوج- طراحی مسیرهای گردشگری در محورهای با پتانسیل (مسیر های پیاده روی، دوچرخه سواری) گردشگری. توسعه ارتباطات مخابراتی و بهبود پهناهای باند اینترنت در پهله‌های گردشگری شهر یاسوج
- طراحی نقشه‌های مسیر سفر مبتنی بر پهله‌های مستعد طبیعت گر بر اساس نقشه‌های جی. پی. اس محور. سرمایه‌گذاری در ابرالمان های گردشگری شهر یاسوج از جمله آبشار یاسوج و پارک جنگلی. - طراحی مسیرهای پیاده محور در پهله‌های مستعد طبیعت‌گردی و گردشگری جهت ایجاد تصویر ذهنی ماندگار از محیط جغرافیایی و انسانی استان جهت ثبت خاطره تصویری و ذهنی گردشگران. توسعه توره‌های گردشگری شهری در محورهای گردشگری شهر یاسوج. ارائه تسهیلات به سرمایه گذاران و فعالین حوزه گردشگری جهت کارافرینی و اشتغال در این حوزه
- استفاده از راهنمایان گردشگری مسلط بر ادب، رسوم و فرهنگ شهر یاسوج به عنوان یکی از زنجیره های مهم توسعه پایدار گردشگری شهر یاسوج- ارتقا سیما، منظر و مبلمان شهری یاسوج در محورهای ورودی شهر و جلوگیری از اغتشاش فضایی و بصری در محورهای فوق الذکر

ملاحظات اخلاقی:

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی: هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان تأمین شد.

تعارض منافع: بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

1. - Shams, Y; Hoseini, A; Khorshidian, R. (2016), Analysis and evaluation of the application of fuzzy hierarchical analysis method in prioritizing rural tourism development scenarios, Mazandaran Tourism Development Planning journal, 5(18): 158-178. https://tourismpd.journals.umz.ac.ir/article_1379.html [In Persian].
2. Anwar, S., Hamilton, J. (2005). Tourism into the Future -Towards 2020, and Beyond. Tourism Recreation Research, Vol. 45, Issue 3: 77-85. DOI: 10.1080/02508281.2005.11081489.

3. Anwar, S., Hamilton, J. (2020). Tourism into the Future -Towards 2020, and Beyond. *Tourism Recreation Research*, Vol. 45, Issue 3: 77-85. DOI: 10.1080/02508281.2005.11081489.
4. Carlsen, J. Getz, D., Ali-Knight, J. (2001). The Environmental Attitudes and Practices of Family Businesses in the Rural Tourism and Hospitality Sectors. *Journal of Sustainable Tourism*, Vol. 9, Issue 4.
5. Croes, R., Ridderstaat, J., Bąk, M., Zientara, P. (2020). Tourism specialization, economic growth, human development and transition economies: The case of Poland. *Tourism Management*, Vol. 82. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104181>.
6. Dehzad, P; Ahmadifard, N. (2019), Determining the key drivers of tourism development with a future research approach (Case study: Cities of Mazandaran province), *Journal of Geography and Environmental Sustainability*, 9(1).empirical study in Flanders, Belgium. *Tourism Management*, Vol. 272. [In Persian].
7. Ezati, H.R; Dabaghian, F. (2020), Development of sustainable nature tourism based on ecological landscape approach (case study: Noor Forest Park), the first international conference and the fifth conference on sustainable architecture and urban planning, Tarbiat Dabir Shahid Rajaei University, Tehran. [In Persian].
8. Font, X., English, R., Gkritzali, A., Tian, W. (2021). Value co-creation in sustainable tourism: A service-dominant logic approach. *Tourism Management*, Vol. 82.
9. Grilli, G., Tyllianakis, E. (2021). Prospective tourist preferences for sustainable tourism development in Small Island Developing States. *Tourism Management*, Vol. 82.
10. Hekmatnia, H; Moosavi, M.N; Razooi, M; Saeedpour, Sh. (2021), Identifying and Analyzing Key Factors Affecting Physical Development Policy in Urmia, *Journal of Urban Research and Planning*, 12(45). [In Persian].
11. Larousse Dictionary. (1991). Publisher: Pocket Books; Reprint Edition.
1. Longman. (2005). *American Dictionary*
12. Management, Victoria University of Wellington.
13. Manuel, R., Patricia, P., João, S. (2017), Residents' attitudes and the adoption of pro-tourism behaviours: The case of developing island countries, *Tourism Management*, Volume 61: 523-537.
14. Moons, I., Pelsmacker, P., Barbarossa, C. (2021). Do personality- and self-congruity matter for the willingness to pay more for ecotourism? An empirical study in Flanders, Belgium. *Tourism Management*, Vol. 272. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.122866>.
15. Moons, I., Pelsmacker, P., Barbarossa, C. (2021). Do personality- and self-congruity matter for the willingness to pay more for ecotourism? An
16. Oxford Dictionary. (1970). Volume XI (T-U). Publisher: Oxford University Pres.
17. Pazhoohan, M; Pourmoghadam, Z. (2018), Strategic planning of urban tourism with the approach of recreating the culture based on historical contexts (case study: the old context of Rasht), *Journal of Urban Studies*, 7(27).
18. Thomas, R., Pigozzi, B., Sambrook, R. (2005). Tourist Carrying Capacity Measures: Crowding Syndrome in the Caribbean. *The Professional Geographer*, Vol.57, No.1:13-20.
19. Wallace, G. N., Pierce, S. M. (1996). An evaluation of ecotourism in Amazonas, Brazil. *Journal article: Annals of Tourism Research*, Vol.23 No.4: 843-873.
20. Webster Dictionary. (1991). Publishers: Later Printing Edition.
21. Wolf, N. (2013). A scenario analysis of the 2030 German spa tourist and tourism, Master of Tourism
22. Wolf, N. (2013). A scenario analysis of the 2030 German spa tourist and tourism, Master of Tourism Management, Victoria University of Wellington.
23. World Tourism Organization. (1998). *Tourism 2020 vision*. WTO Publications Unit. World Tourism Organization, Madrid, Spain.
24. WTO. (2010). <http://www.world-tourism.org/facts/menus.html>, 2010b.
25. WTO. (2021). <http://www.worldtourism.org/newsroom/Release/2005/July,20115b>.
26. Yazdanshenas, Y; Rezaie, M.R; Esteghlal, A; Alimodaresi, H. (2021), Strategic Analysis of Yasuj River Valley Tourism Development, *Quarterly Journal of Urban Research and Planning*, Online Publication. [In Persian].
27. Yuan, J., Dai, L., Wang, Q. (2008). State-led ecotourism development and nature conservation (a case study of the Changbai Mountain Biosphere Reserve, China). *Ecology and Society*, 13(2). <http://dx.doi.org/10.5751/ES-02645-130255>